

<https://www.yumpu.com/en/document/view/34439686/chinas-growing-economic-presence-in-ukraine-khazar-university>

6. Oleksii O. The Ukraine and China international trade cooperation: impact on the Ukraine trade deficit // Journal of life economics. 2014. No 2. URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/104825>

УДК 94(510.2)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-39>

Ямпольська Л. М.

ORCID: 0000-0001-7884-8050

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри всесвітньої історії

Харківський національний педагогічний університет

імені Г. С. Сковороди

м. Харків, Україна

«ТАЙВАНСЬКЕ ПИТАННЯ» В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ УНІТАРНОСТІ КНР У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Ключові слова: «тайванське питання», «Великий Китай», унітарність, суверенітет, «автономна федерація», міжнародні відносини.

Проблема «двох Китаїв» є дестабілізуючим фактором у розвитку державності КНР. Від її вирішення залежить розвиток геополітичної ситуації та стабільність макроекономічних процесів у Південно-Східній Азії. Інтенсифікація «тайванського питання» та його еволюція залежать від детермінант його виникнення в ході історичного розвитку та сучасних міжнародних відносин.

Обидві держави – КНР і Республіка Китай (РК) – на сьогодні виступають за «Великий Китай», маючи принципово різне розуміння термінологічного контенту. Керівництво КНР пропонує формулу «одна країна – два лади», за якою влада на Тайвані має перетворитися в місцевий автономний уряд. Формула «одна країна – дві системи» як спосіб мирного об'єднання Китаю, була проголошена Ден Сяопіном у 1984 р. і відразу ж привернула увагу міжнародної спільноти. Однак прообразом цього принципу стала концепція Чжоу Еньлая, яка поширилася на початку 70-х рр. ХХ ст. – «одна основна ланка, чотири допоміжних» [6, р. 112]. Основною ланкою в підході до вирішення «тайванської проблеми» мало стати розуміння безумовної необхідності

повернення острова до батьківщини. Допоміжні ланки означали наступне: 1) після повернення Тайваню адміністрація острова самостійно мала вирішувати питання, пов'язані з кадровими призначеннями та армією; до центрального уряду переходили повноваження представляти Китай за кордоном; 2) якщо у тайванського уряду виникнуть проблеми з фінансуванням сфери оборони, економіки або функціонування адміністративного апарату, центральний уряд готовий надати допомогу у вирішенні цих питань; 3) соціальна реформа можлива лише тоді, коли будуть створені відповідні умови; 4) дві сторони домовлялися не вести конфронтаційну діяльність, не робити кроків, спрямованих проти возз'єднання [6, р. 115–116].

Після того, як КПК висунула формулу «одна країна – дві системи», відносини між берегами Тайванської протоки набули нового імпульсу: почастишали економічні, торговельні, культурні контакти. Це стало важливим кроком до політичного діалогу. 27 квітня 1993 р. Ван Даохань, президент Асоціації розвитку зв'язків через Тайванську протоку (ARATS) материкового Китаю, і Гу Чженьфу, голова тайванського Фонду розвитку зв'язків між двома сторонами Тайванської протоки (SEF) провели першу зустріч у Сінгапурі [5].

Формула «одна країна – дві системи» стала проявом творчого підходу керівництва КНР до проблеми Тайваню. Історії поки ще не відомі факти, щоб одна країна, її лідери виявили готовність до експерименту – збереження в межах однієї держави анклаву з іншим політичним устроєм і матеріальними цінностями. Ця концепція є не просто теоретичним політичним винаходом, вона пропонує реальний спосіб вирішення міжнародних спірних питань. Розумінням сутності внутрішнього змісту цієї формули слід вважати визнання політичних реалій.

На основі ретельного вивчення економічної і політичної ситуації на острові в КНР була розроблена система аргументів на користь возз'єднання. Фахівці вказують, що відновлення на Тайвані суверенітету КНР забезпечить стабільний розвиток економіки острова, оскільки тісні господарські зв'язки з материком дозволяють пом'якшувати вплив несприятливої кон'юнктури на міжнародному ринку. Саме таким шляхом Тайвань зможе «побудувати самостійну економіку і навіть перетворитися на міжнародний торгово-фінансовий центр» [5]. Це створить для Тайваню гарантію безпеки, оскільки в нинішній ситуації «тайванський народ все ще позбавлений спокою». Не слід забувати, що між США і Тайванем є досить серйозні економічні та ідеологічні суперечності, під впливом яких дистанція між ними зростає. Надійна безпека дозволить Тайваню скоротити військові витрати, а також покращити процес демократизації політичної системи на острові. Об'єднання за формулою «одна держава – дві системи» підвищить

національну самоповагу тайванців і повагу до них у світовому співтоваристві, оскільки еміграція з острова зростає [1, с. 34]. Отже, ці докази не залишаються без уваги на острові, впливаючи на його політичний клімат. Тайбей, який не погоджується з такою позицією, пропонує інші варіанти вирішення проблеми. Пропозиції, що надходять від тайванських політиків, вчених, надають два можливих варіанти об'єднання: на основі «федерації» або «конфедерації».

Розглянемо деякі концепції возз'єднання Китаю в інтерпретації тайванської сторони. Тайванський вчений У Жуйго пропонує варіант «одна федерація – різні формації» [5]. На його думку, загальне поняття «Китай» не повинне складатися з таких категорій як КНР і РК, а є «Великим Китаєм» в історичному, культурному, географічному сенсі. Причому це поняття може бути федерацією, конфедерацією або унітарною державою. Відомий тайванський політик Лінь Янга пропонує скористатися терміном «автономна федерація». Назва держави має бути «Китай», в рамках якої Тайвань не вважатиметься провінцією, а матиме статус автономної території нарівні з усіма суб'єктами держави [5]. При цьому на острові зберігатиметься колишній режим і армія. Що стосується партійних позицій щодо проблеми двосторонніх відносин, перспектив острова, його зв'язків з материком, то й тут спостерігається значний плюралізм думок.

У цілому на Тайвані розглядають два варіанти об'єднання: на основі федеративного або конфедеративного устрою. Федеративний устрій має на увазі союзну державу, що складається з державних утворень, які володіють певною юридичною і політичною самостійністю. Суб'єкт федерації, як правило, наділяється установчою владою, тобто йому надається право прийняття власної конституції. В межах встановленої компетенції він володіє правом видання законодавчих актів, володіє власною правовою і судовою системами [2, с. 111]. Така форма державного устрою неприйнятна для КНР, її основний недолік полягає в тому, що Тайвань розглядає себе як державне утворення. Між тим він не володіє відповідним міжнародним авторитетом, не є членом ООН, не визнаний більшістю країн світу. Все це ніяк не співвідноситься з принципом «один Китай».

Конфедеративний устрій передбачає об'єднання незалежних держав для координації будь-якого виду державної діяльності. Як федерація, так і конфедерація – обидві формули припускають, що Тайвань є самостійною державою, володіє паритетом політичного статусу з КНР [4, с. 193]. Природно, що керівники КНР категорично відкидають подібні пропозиції, що надходять від тайванської сторони. Сучасна позиція Пекіна виглядає досить чіткою і недвозначною. Тайванська влада не врахувала міжнародну ситуацію, що змінювалася в зв'язку

з підвищенням за останні роки авторитету КНР. Кожна з держав прагне виходити в своїх діях із принципів реалізму, однак Тайвань не володіє належною міццю та авторитетом, щоб претендувати на вираження інтересів усіх китайців – і континентальних, і острівних.

Вирішальним політичним фактором «тайванської проблеми» виступають США, їх прагнення слідувати концепції захисту національних інтересів, претендуючи на чільне місце в світі. У цьому контексті зовнішня політика КНР, її принципова позиція щодо Тайваню, посилення національної могутності країни не відповідає інтересам США в цьому регіоні світу, створює додаткові труднощі сьогодні і формує реальні виклики і загрози на завтра [7]. Тому головний напрямок американської політики в «тайванському питанні» – це використання особливих відносин із владою острова для чинення тиску на КНР, стримування континентального Китаю в його економічному і політичному розвитку [3, с. 152].

Політичному тиску США материковий Китай повинен протиставити такі аргументи, які б послабили можливість США впливати на відносини між сторонами Тайванської протоки. Такими переконливими діями з боку Пекіна стали кроки з активізації економічної інтеграції двох сторін протоки, розширення і поглиблення культурних зв'язків, заснованих на етнічній спільності жителів материка і острова. Не випадково і влада Тайваню поступово рухається від політики «вичікування» в бік «інтеграції» [2, с. 112]. Кожна із сторін, виходячи з концепції політичного реалізму, прагне втілити в життя свої ідеї щодо вирішення проблеми Тайваню. Разом з тим об'єктивно розвивається тенденція пом'якшення протиріч заради позитивних комерційних результатів, небажання обох сторін порушити поки що крихкі гуманітарні зв'язки, сприяє відходу від жорсткої конфронтації до мирного досягнення своїх цілей.

Отже, і континентальний Китай, і Тайвань мають у своєму дипломатичному арсеналі достатній набір методик і підходів до вирішення проблеми взаємовідносин. У загальному вигляді обидві сторони виступають за об'єднання Китаю. Однак у Пекіна і Тайбея принципово різне розуміння змісту цього процесу. Найбільш прийнятним варіантом, на основі якого може бути здійснено об'єднання країни, є запропонована КНР формула «одна країна – два лади», що дає досить широкі права Тайваню в майбутньому «Великому Китаї». Ця концепція є не просто теоретично-політичним винаходом, вона вже працює в відношенні Сянгану (Гонконг) і Аоминю (Макао) і може стати способом вирішення інших спірних міжнародних питань.

Література:

1. Зиновьев Г. В. Отношения в треугольнике Вашингтон – Пекин – Тайбэй: политические аспекты (2000–2003 гг.). *Проблемы Дальнего Востока*. 2004. № 2. С. 30–48.
2. Таран М. А. Китайсько-тайванські відносини: економічне взаємодіяння та політико-ідеологічні суперечності. *Східний світ*. 2003. № 2. С. 103–113.
3. Таран М. А. «Тайванська проблема» в зовнішній політиці США в 1990-і рр. : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2002. 210 с.
4. Шевчук О. В. «Тайванська проблема» в системі міжнародних відносин Азіатсько-Тихоокеанського регіону на сучасному етапі політичного розвитку. *Наукові дослідження в контексті історичних проблем*. Т. 1. Сер. «Історія та українознавство». Миколаїв : ТОВ Від, 2003. С. 190–200.
5. Emerson M. S. Niou. A Strategic Analysis of the Taiwan Independence Issue. URL: <https://people.duke.edu/~dcross/Niou3.pdf>
6. Gabe T. Wang China and the Taiwan Issue: Impending War at Taiwan Strait. New York – Toronto – Oxford : University Press of America, 2006. 250 p.
7. Lasater Martin L. The Taiwan Issue in Sino-American Relations. URL: <https://www.heritage.org/asia/report/the-taiwan-issue-sino-american-relations>

УДК 141.1

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-40>

吴大辉

清华大学国际关系学系长聘教授 清华大学欧亚战略研究中心主任

中国在俄乌冲突上的立场始终如一

俄乌冲突没有改变中俄关系的性质。自2月24日俄乌冲突爆发以来，中国始终站在和平的一边，劝和促谈；始终尊重各国主权和领土完整，反对没有安理会授权的单边制裁和长臂管辖。

其一，中国始终恪守中俄不结盟的原则。

2022年2月4日，中俄两国发表的《关于新时代国际关系和全球可持续发展的联合声明》（以下简称《联合声明》）旗帜鲜明地指出，双方反对北约继续扩张，呼吁北约摒弃冷战时期意识形态；双方敦促美